AKE Oulu

Lukutaitopuntari

– lukutaitotyön itsearviointityökalu yleisille kirjastoille

Lukutaitotyön itsearviointi

- Ake Oulun alueen eli Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kirjastojen yhteistä kehittämistä
- Ake suunnittelutiimi valitsi alueen yhteiseksi arviointikohteeksi vuosille 2025–26 **Lukutaitotyön itsearvioinnin**.
- Tavoitteena oli rakentaa valtakunnallisesti hyödynnettävissä oleva lukutaitotyön itsearviointikehikko, eli työkalu, jolla sanoittaa kirjastoissa tehtävää lukutaitotyötä ja nostaa sitä paremmin esille kunnissa.
- Arviointikohde valittiin Aluehallintoviraston toteuttaman Peruspalveluarvioinnin (Lukutaitostrategia ja lukemisen edistäminen yleisten kirjastojen toiminnassa, 2023) tulosten perusteella.
- Työtä on tehty yhdessä KaiPon alueen kanssa. Työryhmän jäsenet ovat alueen kirjastoista, alueen kirjastojen esihenkilöiden kanssa valmistelua on käyty läpi koko prosessin ajan, alueen kirjastot ovat pilotoineet ja lopulta myös muut kirjastot Suomessa ovat osallistuneet pilotointiin.
- Kirjastoilta kirjastoille

kirjastossatavataan.fi/lukutaitopuntari

Työryhmässä edustus Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan alueen jokaisesta kimpasta.

Työryhmän jäsenet: Päivi Iinatti (Ake Oulu), Mikko Paajala (Lukemisen edistämisen tiimin vs. pj., Oulu), Anna Kippola (Raahe), Anette Karjalainen (Kajaani), Anu Faarinen (Oulainen) ja Marita Turtinen (Ii).

Osaamista monesta näkökulmasta!

Lukutaitotyön itsearvioinnin tavoitteet

AKE Oulu

- Tunnistaa kirjastoissa jo tehtävää lukutaitotyötä sekä kehittämiskohteita.
- Kehittää lukutaitotyötä kattavammaksi, suunnitelmallisemmaksi ja tavoitteellisemmaksi.
- Kohdentaa lukutaitotyötä sitä eniten tarvitseville ryhmille.
- Tukea strategista suunnittelua ja resurssien käyttöä.
- Vahvistaa kirjaston yhteiskunnallisen roolin näkyvyyttä ja toimia apuna päättäjäviestinnässä.
- Edistää kirjastojen yhteistä ymmärrystä lukutaitotyön sisällöistä.

Lukutaitopuntarin ohjeistus

Lukutaitopuntari-työkalu koostuu kohderyhmittäin jaotelluista arviointilomakkeista sekä PowerPoint-työkirjasta.

- Lukutaitotyötä suositellaan arvioitavaksi vuosittain. Arviointi voidaan tehdä esimerkiksi keväällä nykytilanteen kartoittamiseksi ja apuvälineeksi suunniteltaessa tulevan kauden toimintaa. Ensimmäisellä kerralla on syytä tutustua kaikkiin osioihin kokonaiskuvan kartoittamiseksi.
- **Toimintoja suositellaan kehitettävän asteittain, esimerkiksi valitsemalla 1-2 kohderyhmää vuosittain kirjaston resurssit huomioiden.**
- Vastaaja saa vastaukset itselleen lisäämällä sähköposti-kenttään **kirjastonsa** sähköpostiosoitteen. Vastaukset tulevat kopiona kirjattuun sähköpostiosoitteeseen PowerAutomate-työnkulun ohjaamana.
    - Tietosuojaseloste valmisteilla, jonka jälkeen vastaavat voivat käyttää myös henkilökohtaista työsähköpostiaan.
- Arviointilomakkeiden alapuolelta löytyy Lukutaitotyön kehittämisen työkirja, jota voi hyödyntää arvioinnin tulosten jäsentämisessä ja toiminnan kehittämisessä.
    - PowerPoint-tiedosto, joka latautuu kuvaketta napauttamalla.

Lukutaitotyön resurssit ja rakenteet

Tähän ryhmään kuuluviin arviointilomakkeisiin vastaa kirjaston päivittäisestä toiminnasta vastaava henkilö.

Lukutaitotyön lähtökohdat

Henkilöstö

Ikäryhmät

AKE Oulu

Tähän ryhmään kuuluviin arviointilomakkeisiin vastaavat kyseisen kohderyhmän kanssa työtä tekevät henkilöt tai työtä tekevä tiimi yhdessä.

Alle kouluikäiset

Perusopetus

2. aste

Nuoret ja nuoret aikuiset

Työikäiset

Ikäihmiset

Muut kohderyhmät

- Tähän ryhmään kokoamme arviointilomakkeita, joissa keskitytään yhteen osa-alueeseen laajemmin.
    - Huom. tässä ryhmässä esiintyvien kokonaisuuksien väittämiä on myös ikäryhmittäin jaotelluissa arviointilomakkeissa.

Työkirja

- Työkirjan tarkoitus on auttaa jäsentämään ajatuksia ja ideoita konkreettisiksi tavoitteiksi ja auttaa luomaan suunnitelma näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.
- Työkirjaan kirjataan onnistumisia, kehittämistarpeita, osaamistarpeita jne. Sinne kirjataan tavoitteet ja suunnitelma niiden toteuttamiseksi, aikataulut, vastuualueet ja paljon muuta, mistä on apua toimeenpanossa.

AKE Oulu

Tulossa

- Muut kohderyhmät laajenee, esim.:
  - Erityisryhmät-lomake (lähes valmis)
  - Lukutaitopuntarista tulossa maininta kansalliseen medialukutaidon ja mediakasvatusten linjausten toimenpideohjelmaan (KUVI).
- Ruotsinkielinen versio syksyllä 2026 / keväällä 2027.
- Haetaan posteriesitystä IFLA WLIC 2027

PowerBI

- Raportti, jonka avulla AKE-työntekijät voivat seurata oman alueensa vastauksia koulutustarpeiden tunnistamiseksi.
- Valmistuu syksyllä 2026.
- Huom. PowerBI ei näytä yksilöityjä kirjastoja vaan vastauksia voi tarkastella vain aluetasolla.

Tutustu raporttiin tästä.

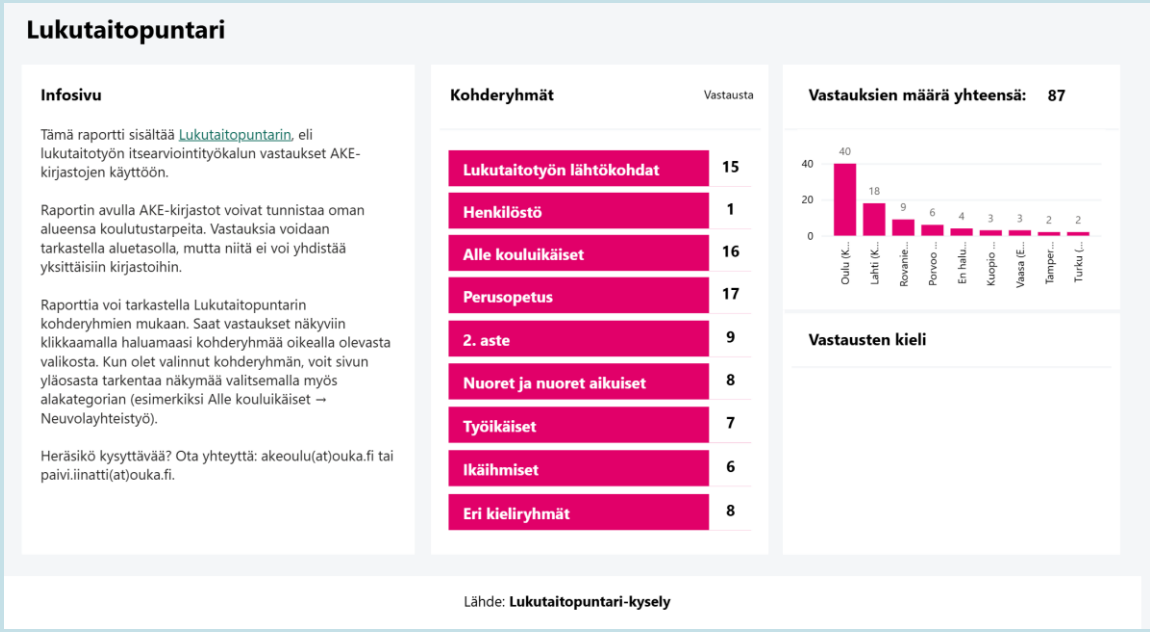

Markkinointi

- Työkalua kannattaa markkinoida koko Suomessa.
- Oulun AKE:a voi pyytää esittelemään Lukutaitopuntaria erilaisiin tilaisuuksiin.

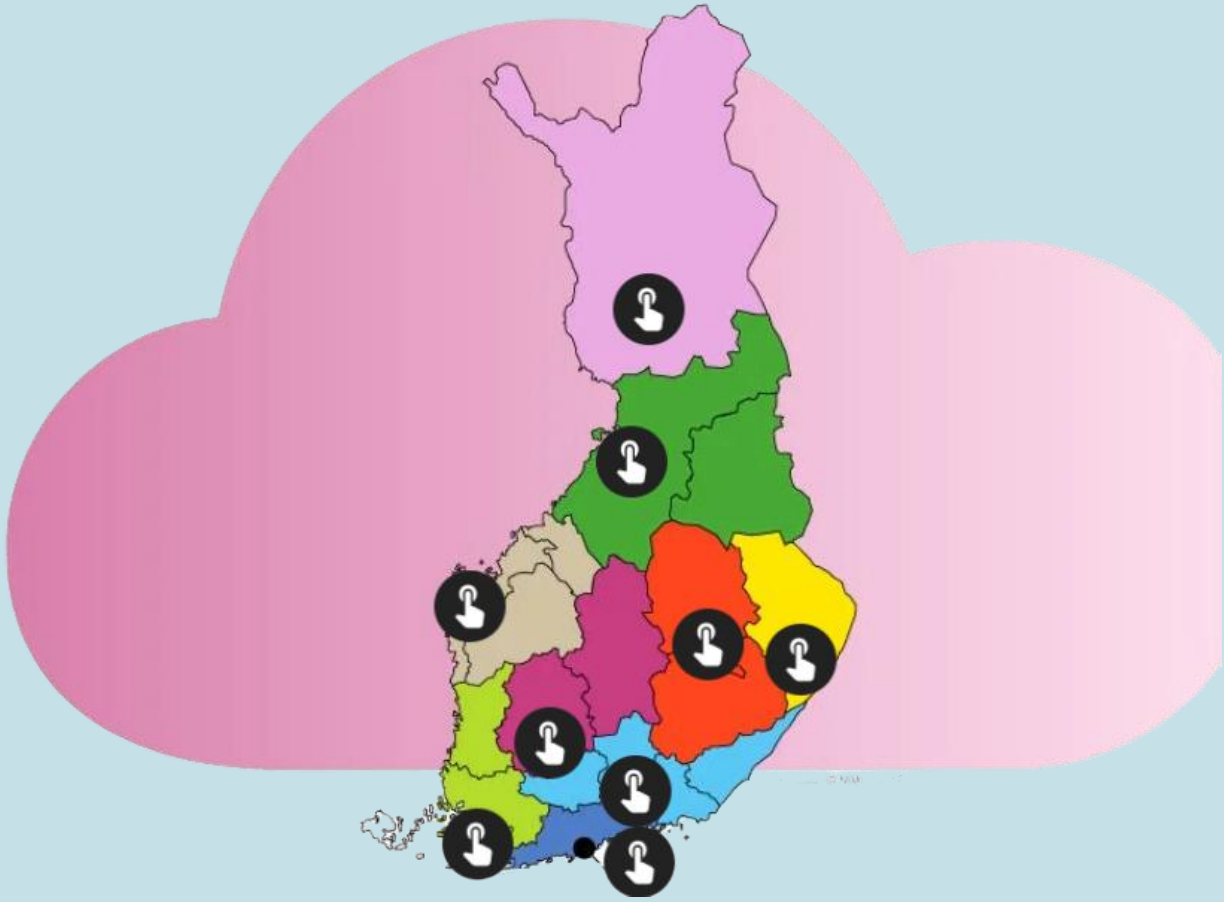

AKE Oulu

” Itsearviointityökalun suurin hyöty on siinä, että se kertoo suoraan, mitä jo teemme ja mitä pitäisi kehittää. Sitä kautta on hyvä yhdessä lähteä pohtimaan, mihin pitäisi suunnata vähiä resursseja.”

Pilottikirjasto 2. pilotista

KIITOS!

Heidi Karhu

Yhteystiedot:

heidi.karhu@ouka.fi, paivi.iinatti@ouka.fi, akeoulu@ouka.fi